

Punkt i protokollet PR 7/2021 rd

Plenum

Torsdag 11.2.2021 kl. 16.00—22.01

10. Underrättelsetillsynsombudsmannens berättelse för år 2019

Berättelse B 14/2020 rd

Utskottets betänkande UndUB 1/2020 rd

Enda behandlingen

Förste vice talman Tarja Filatov: Ärende 10 på dagordningen presenteras för enda behandlingen. Till grund för behandlingen ligger underrättelsetillsynsutskottets betänkande UndUB 1/2020 rd. Nu ska riksdagen besluta om ett ställningstagande med anledning av berättelsen.

Utskottets ordförande Mika Kari håller det första anförandet. — Varsågod.

Debatt

21.21 **Mika Kari sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puolitoista vuotta toiminut eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta on saanut valmiiksi historiallisen ensimmäisen mietintönsä. Mietintö käsittelee tiedusteluvalvontavaltuutetun niin ikään ensimmäistä vuosikertomusta vuodelta 2019.

Valiokunta käsittelee mietinnössään tiedustelun valvontajärjestelmän kokonaisuutta ja valvonnan toimintaa vuonna 2019 laajemmin kuin valtuutetun kertomus muodollisesti antaisi aihetta. Mietinnössä tarkastellaan ja tehdään selkoa tiedusteluvalvontavaltuutetun ja valtuutetun toimiston lisäksi muun muassa valiokunnan omasta toiminnasta, Helsingin käräjäoikeuden työstä ja ylempien laillisuusvalvojen valvontatoiminnasta. Niin ikään mietinnössä tarkastellaan sisäministeriön ja puolustusministeriön valvontatoimintaa sekä tiedusteluviranomaisten omaa työtä tiedustelutoiminnan lainmukaisuuden huolehtimiseksi.

Tiedusteluvalvontavaliokunta on saanut tiedustelun valvontajärjestelmän toiminnasta ja valvonnassa tehdyistä havainnoista selvitystä tiedusteluvaltuutetun lisäksi muilta viranomaisilta, ylimmiltä laillisuusvalvojilta ja Helsingin käräjäoikeudelta. Tiedustelutoimintaa on näiden selvitysten perusteella harjoitettu tarkoituksenmukaisella sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla. Valiokunta on hankkinut myös ulkopuolista näkökulmaa valvontajärjestelmän toiminnan käynnistymisen arvioinnista.

Valvontajärjestelmän työ on valiokunnan yleisarvion mukaan käynnistynyt hyvin. Tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatoiminta on valtuutetun ensimmäisenä kertomusvuonna käynnistynyt suunnitelmallisesti. Valiokunta on pannut myönteisenä asiana merkille, että valtuutettu on osallistunut lähes kaikkiin Helsingin käräjäoikeuden istuntoihin sen käsitellessä tiedustelumenetelmien käyttöä koskevia asioita. Valvontatyö on valiokunnan mielestä ollut muutoinkin hyvää ja kattavaa.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta on tehnyt joitakin huomioita, joista muutaman, kaikkein keskeisimmät, otan tässä esille.

Punkt i protokollet PR 7/2021 rd

Valtuutetun harjoittama laillisuusvalvonta on luonteeltaan ennakkollista, reaaliaikaista ja jälkikäteistä. Laillisuusvalvonnan ennakkollisuutta arvioidessaan valtuutettu toteaa kertomuksessa, valiokunnan mielestä aivan oikein, että valtuutettu ei ole tiedusteluviranomaisen oikeudellinen neuvonantaja vaan itsenäinen ja riippumaton laillisuusvalvoja. Valtuutetun on hänen jo kertomusvuonna omaksumallaan tavalla tärkeää pidättäytyä pitkälle menevän oikeudellisen asiantuntijatuen antamisesta tiedusteluviranomaisille voidakseen uskottavasti arvioida jälkikäteen heidän toimintansa lainmukaisuutta.

Tiedusteluvallontavaltuutetun toiminnan resurssien tulee olla riittävät. Sillä on oltava tiedusteluviranomaisista riippumaton oikeudellinen ja tekninen asiantuntemus tiedustelutoiminnan valvomiseksi. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella valtuutetun toiminnan resurssit ovat kertomusvuonna riittäneet, mutta asiaa on arvioitava kokemuksen karttuessa ja valvonnan kohteena olevan toiminnan volyymin kasvaessa. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin toiminnan resursoimiseksi valvontatoiminnan tehokkuuden ja kattavuuden turvaamisen vaatimalle tasolle.

Tiedusteluvalltuutettu kuuluu viranomaisena itsekkin valvottaviin. Käytännössä valtuutetun valvonnasta huolehtii eduskunnan oikeusasiamies. Valiokunta pitää tärkeänä, että eduskunnan oikeusasiamies ja tiedusteluvallontavalltuutettu keskustelevat tapaamisissaan muun ohella tiedustelulainsäädännön tulkintaan ja soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä. Tämä on tärkeää erityisesti nykyisessä tilanteessa, jossa lainsäädännöstä ei sen tuoreuden vuoksi vielä ole muodostunut vakiintunutta soveltamiskäytäntöä, ja varsinkin niissä asioissa, joista tiedusteluviranomaisilla on toimivalta päättää ilman tuomioistuimen lupaa.

Tiedusteluvalltuutetulla ei ole sijaista, joka valtuutetun estyneenä ollessa olisi oikeutettu käyttämään laissa valtuutetulle säädettyjä toimivaltuuksia. Valiokunnan mielestä tämä valvontajärjestelmän puute on korjattava pikaisesti. Valtioneuvoston on syytä ryhtyä tässä asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin viipymättä.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Siviili- ja sotilastiedustelun lainsäädäntökokonaisuus on pian kahden vuoden iässä. Mietintö valvontavalltuutetun kertomuksesta avaa ensimmäisen julkisen keskusteluiikkunan tästä kokonaisuudesta eduskunnan suurelle salille. Vaikka tiedusteluvallontavaliokunnan työ sekä siviili- ja sotilastiedustelun toiminta ovat luonteeltaan lähtökohtaisesti salaisia, tulee avoimessa yhteiskunnassa keskustella näistäkin asioista lainsäädännön asettamissa puitteissa. Kyse on tärkeästä mahdollisuudesta käydä arvioivaa keskustelua tiedustelutoiminnasta ja sen valvonnasta, joilla pyritään osaltaan takaamaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla kansallisen turvallisuutemme säilyminen.

Valiokunnan puheenjohtajana haluan tässä yhteydessä kiittää valiokunnan varapuheenjohtajaa ja valiokunnan jäseniä sekä valiokuntaneuvosta tällä kaudella käynnistyneestä valiokuntatyöstä. Yhteistyö tässä eduskunnan nuorimmassa valiokunnassa on lähtenyt hyvin käyntiin, parhaassa mahdollisessa parlamentarisessa yhteistyön hengessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pauli Kiuru.

21.27 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puheenjohtaja Mika Karille hyvästä esittelystä. Todellakin tämä mietintö tiedusteluvallontavalltuutetun kertomuksesta on ensimmäinen laatuaan. Lainsäädäntö on vuodelta 2019, eli hyvin tuoreiden asioiden kanssa olemme tekemisissä.

Punkt i protokollet PR 7/2021 rd

Valiokunnan mietintö oli yksimielinen, ja valiokunnan työilmapiiri on hyvä. Itse koen niin, että perustuslakivaliokunta on siinä mielessä poikkeuksellinen valiokunta, että siellä ei tehdä politiikkaa. Koen myös, että toinen tällainen valiokunta on tarkastusvaliokunta, jossa asioita pyritään katsomaan ikään kuin päivänpolitiikan ulkopuolelta, ja pääsääntöisesti siinä onnistutaan ja on onnistuttu hyvin. Sekin on kohtuullisen uusi valiokunta. Samanlainen rooli on myös ulko- ja turvallisuuspoliittisissa asioissa esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnalla, ja uskon, että tiedusteluvalvontavalioikunta nykymoodissa ja tulevaisuudessa on tällainen konsensukseen pyrkivä, yhteisymmärrykseen pyrkivä, Suomen turvallisuutta eteenpäin vievä ja kansalaisten oikeuksia turvaava valiokunta, jossa tämä parlamentaarinen valvonta toteutuu oikeassa hengessä. Tässä ollaan nyt hyvin päästy liikkeelle.

Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitukselta tulee vuoden 2021 lopulla selonteko siitä, miten tiedustelulainsäädäntö on ensimmäisinä vuosinaan toiminut. Joitakin havaintoja valiokunnassa teimme, mutta pääsääntöisesti näen ja näemme varmasti niin, että lainsäädäntö on erinomaisen hyvin tehty, ja se pieni, mitä siellä täytyy tehdä, on hyvin marginaalista siihen isoon kokonaisuuteen nähden. Tietysti lainsäädännön täytyy elää ajassa, ja jos muutostarpeita tulee, niin sitä sitten muutetaan, jos tilanteet muuttuvat.

Kun tiedustelusta puhutaan, niin voidaan käyttää tällaista termiä kuin ”vahva ja hyvä tiedustelukulttuuri”, ja siihen meidän täytyy pyrkiä. Ei tarvitse kovin kauaksi mennä, kun ongelmia on ollut. Esimerkiksi Tanskassa tässä ihan lähiaikoina oli niitä ongelmia, että viranomaiset ylittivät toimivaltuuksiaan. Pääsääntöisesti tässä on toisella puolella turvallisuus ja toisella puolella viestien yksityisyys, kansalaisten perus- ja ihmisoikeudet. Näiden välillä tasapainoiltaan, ja hyvin on tasapainoiltu tähän asti.

Puheenjohtaja otti esille tämän tiedusteluvalvontavaltuutetun sijaiskysymyksen, ja se tässä oli valiokunnalla ehkä yksi suurimmista valvontahavainnoista. Valtioneuvoston on syytä ottaa se huomioon ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin viipymättä, kuten täällä mietinnössämme sanotaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

21.31 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella yksi ehkä kansallista turvallisuutta eniten parantaneista lainsäädännöistä oli tiedustelulakien hyväksyntä, joka täällä salissa silloin tehtiin. Tiedustelulainsäädännön myötä kesällä 2019 siviili- ja sotilasviranomaiset saivat uusia merkittäviä tiedustelutoimivaltuuksia. Tiedustelutoiminnan asianmukainen valvonta on tarpeen tiedustelutoiminnan luonteen sekä Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeussopimuksien ja Euroopan unionin oikeuden takia. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että tiedustelutoiminnan valvonta on järjestetty tiedusteluviranomaisen tehtäviä ja toimivaltuuksia vastaavaksi.

Tiedusteluvalvontavalioikunnassa — kun sain vielä viime syyskaudella valiokunnan jäsenenä toimia — käsitelimme tätä tiedusteluvalvontavaltuutetun ensimmäistä kertomusta ja saimme todeta, että valvonnan tavoitteet on ensimmäisen vajaan toimintavuoden eli vuoden 2019 aikana saavutettu eikä tiedustelulainsäädännön toimeenpanossa ole huomautettavaa. Tiedustelutoimintaa on harjoitettu tarkoituksenmukaisella sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla. Tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatoiminta on käynnistynyt suunnitellusti. Se on ollut hyvää ja kattavaa.

Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvontavaltuutettu on pystynyt hoitamaan valvontatehtäviään kiitettävällä tavalla ensimmäisen vajaan toimintavuoden aikana. Tämän ovat mah-

Punkt i protokollet PR 7/2021 rd

dollistaneet muun muassa Tietosuojavaltuutetun toimiston antama hallinnollinen tuki sekä uusimuotoisen tiedustelutoiminnan volyymit toiminnan käynnistymisvaiheessa. Jotta myös jatkossa tiedusteluvalvontavaltuutettu voi hoitaa tehtävänsä yhtä hyvin ja kattavasti, tulee resurssien olla riittävät. Valvontakokemusten karttuessa ja valvonnan kohteena olevan toiminnan volyymin kasvaessa ensimmäiseen vajaan toimintavuoteen verrattuna on resurssien riittävyttä arvioitava jatkuvasti, kuten valiokunta mietinnössään toteaa. Eduskunnan on tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin myös tämän osalta.

Arvoisa puhemies! Käytännössä valiokunnan työskentely oli, kuten tässä edustaja Kiu-ru totesi, hyvinkin yksituumaista, ja myös valiokunnan puheenjohtaja Kari aiemmin totesi, että se oli yksimielisyyteen pyrkivää, ja valiokunnan työskentelyilmapiiri oli erittäin hyvä. Myöskin kuulemamme asiantuntijat, jotka mietinnössä on kerrottu, kuten tavallista, meille kertoivat asioita, joista voimme päätellä sen, mitä keskeisinä huomioina tässä esiin nostamme. Asiat ovat tiedusteluvalvonnan osalta, voi sanoa, kunnossa, ja ensimmäisenä kertomusvuonna valvonta on toiminut hyvin.

Yhden puutteen nostaisin kuitenkin esiin, ja se on se, että tiedusteluvalvontavaltuutetulla ei ole täysivaltaista sijaista, joka silloin, kun valtuutettu on estyneenä, olisi oikeutettu käyttämään kaikkia laissa valtuutetulle säädettyjä toimivaltuuksia. Tässä valiokunta kehoittaa valtionneuvostoa ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin.

Arvoisa puhemies! Huomaan, että tämä asia ei tälläkään kertaa, kuten ei silloinkaan, kun valiokunta työnsä päätökseen sai, aiheuta suurta kiinnostusta, mikä on ehkä hyvä merkki. Ehkä työhömmä luotetaan, eduskuntaan luotetaan siinä, että tiedusteluvalvonta on myös parlamentarisesti kunnossa. Ja toivon nyt tällä hetkelläkin työtään tekeville tiedusteluvalvontavaliokunnalle tässä työssä samanlaista luottamusta jatkossakin, ja uskon, että hoidatte tämän tehtävänne sillä vakavuudella ja luottamuksella, mikä siihen kuuluu.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

21.35 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä on tiedusteluvalvontavaltuutetun ensimmäinen vuosikertomus tuoreen lainsäädännön sääntelemän tiedustelutoiminnan uudenaikaisesta laillisuusvalvonnasta. Valiokunnan mietintö asiasta on niin ikään laatuaan ensimmäinen. Muodollisesti kyse on valtuutetun kertomusta vuodelta 2019 koskevasta mietinnöstä, ja kuten valiokunnan puheenjohtaja toi esiin, niin valiokunta käsittelee kuitenkin tiedustelutoiminnan valvontajärjestelmän toimintaa vuonna 2019 muidenkin toimijoiden kuin valtuutetun osalta ja hieman laajemmin kuin valtuutetun kertomus itsessään antaisi aiheita. Se on mielestäni tässä yhteydessä erittäin perusteltua, ja valiokunnan mietintö on erittäin hyvä ja kattava.

Uusi tiedustelulainsäädäntö tuli voimaan 1. kesäkuuta 2019, ja tiedusteluvalvontavaliokunnassa pidimme kertomusvuonna 14 kokousta. Eli toiminta uusien lakien puitteissa tuolloin käynnistyi ja nyt sitten myöhemmin on päässyt pyörimään täydellä volyymillaan käynnistelyvaiheen jälkeen ja varmasti tästä vielä kehittyä eteenpäin.

Pidän tärkeänä, että uuden lainsäädännön toimivuutta ja resursointia tarkastellaan jatkossa ja arvioidaan tarpeita parantaa sitä resurssien tai lainsäädännön osalta, ja tähän asiaan varmasti palataan. Toisaalta myös on huomioitava ja muistettava se, että meillä on paljon tehtävää tämän asian ympärillä ja siihen liittyen. Esimerkiksi terrorismilainsäädännön päivittäminen on ajankohtaista, ja siellä on paljon päivitystarpeita, joihin odotamme hallitukselta pikaista tarttumista.

Punkt i protokollet PR 7/2021 rd

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko.

21.38 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2019 on historiallinen, ja onnittelen teitä, edustaja Kari, siitä, että saatte olla tällaista historiallista tekoa täällä tekemässä, kertomassa tästä kertomuksesta.

Miksi nyt jäin tänne vielä odottelemaan tätä vaihetta, että tämä saadaan täällä todistetuakin vielä meidän kaikkien kanssa? Siitä syystä, että pidän tiedustelulainsäädäntöä erittäin isona askeleena kohti turvallista Suomea. Se lainsäädäntö ja se toiminta, mitä sen avulla voidaan tehdä, ei tietenkään varmista kaikkea, mutta se oli kuitenkin pitkän väännön, pitkän työn takana, ja siinä käytiin monia keskusteluja. Sain olla itse siinä loppumetreillä esittelemässä sitä lakia ja sitten puhemiehenä lyömässä nuijan pöytään, että nyt se on sitten valmis. Siitä se lähti sitten tämä tiedusteluvalvontatoiminta ja meidän valiokuntatyöskentely. Mitä nyt sitten kuuntelin edustaja Karin esittelyä tästä, niin myöskin tiedusteluvalvontavaltuutetun työ on lähtenyt hyvin tiiviisti käyntiin, ja olen kuullutkin, että hyvää yhteistyötä on tehty sitten taas näiden muitten viranomaisten kanssa.

Tässä yhteydessä haluan kiittää vielä kerran kaikkia niitä, jotka olivat tässä vuosien aikana tekemässä sitä lainsäädäntöä, ja haluan tässä myöskin välittää Jyrki Kasville viestin, koska hän oli erittäin kantava voima tämän tiedustelulainsäädännön tekijänä ja eräällä lailla yhteensovittajana ja vähän niin kuin myöskin kompromissien auttajana. Tiedän, että Jyrki Kasvin elämäntilanteessa on hyvin monia vaiheita tällä hetkellä, ja toivotammekin tällaisia voimia, samanlaista turnauskestävyyttä kuin silloin, kun tehtiin tiedustelulakeja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mari Rantanen.

21.40 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Näihin edustaja Risikon sanoihin on varmaan hyvä yhtyä ja toivottaa voimaa ja sitkeyttä Jyrki Kasville.

Arvoisa puhemies! Todella, nyt on historiallinen hetki, kun ensimmäinen tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö valtuutetun kertomuksesta on käsittelyssä, enkä näe tarpeelliseksi tässä kohtaa toistaa kollegojen erinomaisia huomioita ja huomioita myös tästä kertomuksesta, mutta myös omalta osaltani haluan kiittää puheenjohtaja, edustaja Karia ja valiokunnan jäseniä hyvästä työstä, ja yhdyn kyllä näihin arvioihin siitä, että tämä on tällainen parlamentaarinen, yhteinen valiokunta, jossa katsotaan yhdessä asioita. Me seisomme ikään kuin kansan edustajina myös täällä valiokunnassa sikäli, että olemme siellä turvaamassa omalta osaltamme tämän lainsäädännön asiallisuutta ja lainmukaisuutta ja sitä, että noudatamme myös perus- ja ihmisoikeuksia tässä maassa tältä osin.

Tämä on ollut tavattoman mielenkiintoinen tehtävä saada olla mukana tässä, ja voisi ehkä luonnehtia niin, että on ilo tuoda tänne suureen saliin tämäntyyppinen mietintö, jossa ei suurempia ongelmia ole ollut. Silloin se tarkoittaa myös sitä, että lainsäädäntö on pääosin onnistunut, ja silloin se tarkoittaa myös sitä, että meillä on erinomaiset tiedusteluorganisaatiot olemassa niin siviilitiedustelun kuin sotilastiedustelun osalta ja siellä on myös otettu tämä lainsäädäntö ja sen noudattaminen vakavasti, ja siltä osin on hyvä. Sitten jos tämä meidän kertomuksemme olisi täynnä punaisia lippuja, niin silloin tietysti olisi jotain pahasti pielessä ja kiireellisiä korjauksia tarvittaisiin aika nopsasti.

Punkt i protokollet PR 7/2021 rd

Kuten täällä on todettu, niin ehkä se, mitä nyt nopeimmin tarvitaan, lienee se, että me saamme tiedusteluvalvontavaltuutetulle varamiehen, mikä on varmasti semmoinen nopeimmin korjattava asia, ja uskonkin, että näin varmasti tapahtuu.

Omalta osaltani olen hyvin tyytyväinen sekä työskentelyyn että todella myös meidän tiedusteluorganisaatioihimme ja meidän valvoviin virkamiehiimme ja tiedusteluvalvontavaltuutettuun sekä tähän valiokuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

21.43 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan muutaman sanan sanoa tässä historiallisessa keskustelussa, kun käsitellään ensimmäistä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomusta.

On ensinnäkin todella tärkeää, niin kuin tässä edellisen hallituksen sisäministeri Paula Risikko totesi, että Suomeen on saatu tämä tiedustelulainsäädäntö. Ja haluan kiittää nyt sitten tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtajaa Karia asian hyvästä esittelystä ja tietysti kiittää erinomaisista puheenvuoroista tässä juuri edellä puhuneita Rantasta, Vikmania, Multalaa ja Kiurua siitä, että kun te olette siellä valiokunnassa huolehtimassa siitä, että Suomeen muodostuu tällainen — niin kuin edustaja Kiuru hyvin kuvasi — vahva tiedustelukulttuuri, niin voi koko eduskunta ja sen myötä Suomen kansa olla luottavaisin mielin siitä, että tähän todella päästään, että meidän taitavat viranomaiset huolehtivat siitä itse tehtävästään eli siitä, että Suomen tiedustelu on asianmukaisesti hoidettu, ja te sitten huolehditte siitä, että kaikki tapahtuu lain mukaan oikein. Joten suuri kiitos teille ja kiitos itse tiedusteluvalvontavaltuutetulle hänen panoksestaan tässä tärkeässä työssä, että tämä tiedustelukulttuuri Suomeen vahvistuu.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

21.44 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Kansallisesta turvallisuudesta huolehtiminen on valtion aivan perustavanlaatuisen tehtävä. Tiedustelulakien säätäminen oli viime kaudella eduskunnalta erittäin tärkeä teko suomalaisten turvallisuudesta huolehtimiseksi, etenkin kun ottaa huomioon sen, että Suomen turvallisuusympäristö ei viime vuosina ole mennyt helpompaan suuntaan vaan pikemminkin se on koko ajan heikentynyt. Tiedustelulait toivat viranomaisillemme tärkeitä toimivaltuuksia torjua turvallisuusuhkia ja huolehtia kansallisesta turvallisuudesta, esimerkiksi parempia mahdollisuuksia torjua terroritekoja.

Valmistelu vei vuosia, mihin tässä keskustelussa jo edustaja Risikkokin viittasi, ja viimein nyt viranomaistemme toimivaltuudet saatiin ajan tasalle tähän päivään. Suomi ei ole enää tiedustelun osalta hyväntahtoisten kumppanimaiden hyväntahtoisuuden varassa, ja kuten sanotti, tämä tiedustelulainsäädäntö, sen toimivuus ja riittävä resursointi, on erittäin tärkeä kokonaisuus Suomen kansalliselle turvallisuudelle.

Eli näiltä osilta haluan yhtyä niihin kiitoksiin, joita täällä esitettiin eri tahoille siitä, että nämä lait saatiin yhteistyössä aikaan ja että nyt niiden toimeenpano ja niiden puitteissa toimiminen on lähtenyt hyvin käyntiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

Punkt i protokollet PR 7/2021 rd

21.46 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Vaikka mietinnön nimi on tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta annettu mietintö, niin tiedusteluvalvontavaltuutettuhan ei ole lainkaan ainut taho, joka Suomessa valvoo tiedustelumenetelmien käyttöä, tekee niiden laillisuusvalvontaa, eikä tämä tiedusteluvalvontavaliokunta myöskään ole ainoa taho, joka valvoo. Toki parlamentaarinen valvonta on ainoastaan tiedusteluvalvontavaliokunnan tehtävä. Sen vuoksi ajattelin ihan muutaman sanan sanoa näistä havainnoista, joita on nostettu myös tähän meidän mietintöömme, ikään kuin vähän yleissivistävälläkin tavalla — nämä ovat enemmänkin ehkä faktoja kuin niinkään huomioita kuulemisista — ja siitä, kuinka tämä meidän tiedusteluvalvontamme on järjestetty ikään kuin moneen kertaan siten, että voidaan varmistua tiedustelumenetelmien lainmukaisesta käytöstä ja toimivaltuuksien käytöstä.

Ensinnäkin laillisuusvalvontaa tekee tietenkin tiedusteluvalvontavaltuutettu, mutta sen lisäksi tuomioistuimella, Helsingin kärjäoikeudella, on tässä merkittävä rooli, sillä erinäisten tiedustelutoimivaltuuksien käyttöön tarvitaan ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin kärjäoikeuden lupa. Sen lisäksi tietosuojavaltuutettu ja yhdenvertaisuusvaltuutettu ja ylimmät laillisuusvalvojat osallistuvat osaltaan valvontaan. Ehkä sen lisäksi vielä nostaisin merkittävänä sen esille, että viranomaiset itse valvovat itseään ikään kuin ennakoitavasti tiedustelumenetelmien käytössä ja niin suojelupoliisilla kuin sotilastiedustelulla on omat sisäiset laillisuusvalvojat, jotka pyrkivät ikään kuin ennakoimaan sitä, että kun sitten tiedustelutoimintaan joittenkin menetelmien kautta käyttöä haetaan, niin ongelmia ei tulisi. Tähän valiokunta tietenkin myös kiinnitti mietinnössään huomiota, että kun tiedusteluvalvontavaltuutetun on tarkoitus nimenomaisesti toimia ulkoisena laillisuusvalvojana ja riippumattomana sellaisena, hän oli itsekin todennut, että ensimmäisenä kertomusvuonna niitä tärkeimpiä määriteltäviä asioita oli se, kuinka tämä riippumattomuus säilytetään, kuitenkin siten, että on riittävät mahdollisuudet valvoa, eli kuinka läheiseksi tämä suhde ikään kuin muodostuu. Tiedusteluvalvontavaliokunta katsoi, että tässä rajanvedossa on onnistuttu ja tiedusteluvalvonnan riippumattomuudesta voidaan varmistua.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mika Kari.

21.49 **Mika Kari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä käydystä keskustelusta. Niin kuin on tässä useampaan kertaan todettu, valiokunnan mietintö oli yksimielinen. Tässä hyviä puheenvuoroja on ollut useita, niitä on vaikea lähteä erittelemään, kaikki puheenvuorot olivat hyviä. Itse pidän erityisesti siitä, että myös tässä salissa näkyy se henki, joka kokoushuoneessamme vallitsee. Eli siellä on yksi suomalaisten valitsema joukkue ilman hallituksen tai opposition takkia — kai näin voi sanoa.

Edustaja Risikko nosti hyvin esiin myös tämän ikään kuin laajemman kontekstin, johonka tämä meidän ensimmäinen mietintö liittyy. Viime kaudella muutettiin tässä salissa muun muassa viiden kuudesosan enemmistöllä perustuslakia, jotta Suomeen saatiin ajantasaiset tiedustelulait. Ja muutenkin lainvalmistelu jo pelkästään sivumäärällisesti oli lähes sote-uudistuksen veroinen, yli tuhat sivua hallintovaliokuntaa, puolustusvaliokuntaa, valtava määrä lausuntoja, perustuslakivaliokuntaa ja niin edelleen. Nyt meillä on ajantasaiset lait. Meillä on valvontakoneisto käytössä sen monina kerroksina eri toimitasoilla. Uskon ja olen siitä aika varmakkin, että meidän valvontajärjestelmämme on hyvässä iskussa.

Punkt i protokollet PR 7/2021 rd

Laki sinänsä on uusi, ja toiminta ottaa erilaista vauhtia matkan varrella, se on selvä. Uskon, että tällä parlamentaarisella työllä pystymme myös tätä valvontatehtävää toteuttamaan niinkin luottamuksellisessa asiassa kuin tämä toimiala on.

Tässä yhteydessä myös puheenjohtajana haluan kiittää edustajakollegaamme, edustaja Kasvia, siitä tehtävästä viime valtiopäivillä. Hänen asiantuntemuksensa tämän lain voimaanssaamisessa ja meidän kollegojen ymmärryksen lisäämisessä oli keskeinen. — Kiitoksia.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände utskottets förslag till ställningstagande med anledning av berättelse B 14/2020 rd. Ärendet slutbehandlat.